

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 112 L

(2010–2011)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i energiloven og i enkelte
andre lover

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	5.1.6	Nærmere om opphevelsen av nåværende § 9-4 om pålegg.....	21
2	Høringen.....	6	5.1.7	Nærmere om opphevelse av nåværende § 9-5.....	21
2.1	Om høringen	6	5.1.8	§ 9-5 om meldeplikt og rett til adgang.....	21
2.2	Høringsinstansenes syn	7	5.1.9	§ 9-6 om gebyr til dekning av utgifter	22
3	Lovforslagets bakgrunn.....	11	5.1.10	Nærmere om høringsforslagets forslag til ny bestemmelse om sikring av fortsatt levering ved konkurs hos konsesjonær	22
3.1	Samfunnssikkerhet og revisjon av beredskapsregelverket i kraftfor- syningen.....	11			
3.2	Overordnede prinsipper for arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	12			
4	Gjeldende rett og endringsbehov	13	6	Endringer i andre lover	23
5	Departementets forslag.....	14	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	24
5.1	Endringer i energiloven kapittel 9	14	8	Merknader til de enkelte bestemmelsene	25
5.1.1	Beredskapsmyndigheten	14	8.1	Merknader til endringene i energiloven	25
5.1.2	§ 9-1 om KBO	14	8.2	Merknader til endringene i andre lover	27
5.1.3	§ 9-2 om vedtaksmyndighet og beredskapstiltak.....	17			
5.1.4	Ny § 9-3 om informasjons-sikkerhet.....	19			
5.1.5	Ny § 9-4 om delegering mv.....	19			
				Forslag til lov om endringer i energiloven og i enkelte andre lover.....	29

Prop. 112 L

(2010–2011)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i energiloven og i enkelte andre lover

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 6. mai 2011,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Olje- og energidepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i energiloven kapittel 9 om beredskap i kraftforsyningen.

Det foreslås endring og klargjøring av bestemmelsene i energiloven kapittel 9. Hovedinnholdet i forslaget er:

- Lovens regler om beredskap presiseres til også å gjelde for ekstraordinære situasjoner i fredstid som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi, i tillegg til krigssituasjoner.
- De enheter som loven omfatter, gis en selvstendig plikt til å planlegge og gjennomføre beredskapstiltak, og til å innrette virksomheten slik at dette kan ivaretas.

- Lovens begrep «sikringstiltak» endres til «beredskapstiltak», og begrepet gis et mer funksjonelt innhold – blant annet ved at det gis en klarere uttrykt hjemmel til å stille krav til slikt som håndtering av ekstraordinære situasjoner og gjenopprettingsevne.
- Beredskapsmyndigheten gis en generell hjemmel til å delegere myndighet til rettssubjekter utenfor forvaltningen innenfor rammen av Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon.

For øvrig foreslås enkelte andre tekniske endringer i energiloven kapittel 9, samt retting av henvisninger mv. i enkelte andre lover.

2 Høringen

2.1 Om høringen

Olje- og energidepartementet sendte forslaget til endringer i energiloven og i enkelte andre lover på høring 10. januar 2011. Høringsfristen ble satt til 21. februar 2011. Høringsutkastet ble sendt til følgende institusjoner og organisasjoner:

Samtlige departementer
Samtlige fylkeskommuner
Samtlige fylkesmenn
Sametinget
Den norske advokatforening (Advokatforeningen)
Distriktenes Energiforening (Defo)
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)
Elklagenemnda
El & IT Forbundet (El & IT)
Energi Norge
Energiveteranene
Enova SF
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Forbrukertvistutvalget
Forsvarsbygg
Forsvarets Forskningsinstitutt
Forsvarets Logistikkorganisasjon /IKT
Forsvarets Operative Hovedkvarter
Forum for Strategisk Nettutvikling
Gassco
Handel- og servicenæringens hovedorganisasjon
Heimevernsstaben
KDS Aust-Agder – Vest-Agder
KDS Buskerud
KDS Hedmark – Oppland
KDS Finnmark
KDS Møre og Romsdal
KDS Hordaland
KDS Oslo – Akershus – Østfold
KDS Nordland
KDS Vestfold – Telemark
KDS Nord-Trøndelag
KDS Troms
KDS Rogaland
KDS Sogn og Fjordane
KDS Sør-Trøndelag

Kommunenes Sentralforbund
Konkurransetilsynet
KS Bedrift
Jernbaneverket
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Landssamanslutninga av vasskraftkommunar
Landssammenslutningen av norske vindkraftkommuner
Miljøstiftelsen Bellona
Nasjonal Sikkerhetsmyndighet
Natur og Ungdom
Næringslivets Hovedorganisasjon
Nord Pool Spot AS
Norges Bondelag
Norges Miljøvernforbund
Norges Naturvernforbund
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norske Boligbyggelags Landsforbund
Norske Energikjøperes Interesseorganisasjon
Norsk Fjernvarmeforening
Norsk Industri
Norsk Hydro ASA
Norsk Senter for Informasjonssikring
Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon
Næringslivets Sikkerhetsråd
Oljedirektoratet
Oljeindustriens Landsforening
Petrolestilsynet
Politiets Sikkerhetstjeneste (PST)
Politidirektoratet
Post- og teletilsynet
Samarbeidande Kraftfylke, c/o SFE Energi-sekretariatet
Samarbeidsrådet for naturvernsaker
Samfunns- og næringslivsforskning
SINTEF Energiforskning AS
Småkraftforeninga
Statkraft SF
Statnett SF
Statskog SF
Universitetet i Oslo, Senter for europarett
Universitetet i Oslo, Nordisk Institutt for Sjørett
Vassdragsregulantenenes fagforum

Høringsutkastet ble lagt ut på departementets internettsider med åpen invitasjon også for andre

enn de som stod på høringslisten til å komme med en uttalelse. Det er i alt kommet inn høringsuttalelser fra 34 instanser. Høringsuttalelsene er lagt ut på departementets internettsider. Følgende 21 har avgitt realitetsuttalelse til høringsutkastet:

Arbeidsdepartementet

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Advokatforeningen

Defo

EL & IT

Energi Norge

Forsvarsdepartementet

Justisdepartementet

Konkursrådet

KS Bedrift

LO

Nord Pool Spot AS

NVE

Norske boligbyggelags Landsforbund

Oslo kommune

PST

Post- og teletilsynet

Samarbeidande kraftfylke

Samferdselsdepartementet

SINTEF

Skagerak Energi AS (Skagerak Energi)

2.2 Høringsinstansenes syn

Oppsummeringen av høringsinstansenes syn er fordelt på ulike temaer.

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO)

Departementets høringsforslag inneholdt en konkret angivelse av hvilke enheter som skal inngå i KBO. Videre innebar forslaget en lovfesting av prinsippet om at alle enheter i KBO skal sørge for at virksomheten er innrettet på en slik måte og med de ressurser som er nødvendige for å ivareta ansvar og oppgaver etter lovens kapittel 9. Det ble også foreslått at det skal åpnes for en vurdering i det enkelte tilfelle av hvorvidt kraftforsyningen skal underlegges KBO under beredskap og i krig.

Advokatforeningen er positiv til at det konkretiseres i loven hvilke enheter KBO skal bestå av. Advokatforeningen etterlyser i sin uttalelse likevel i likhet med *Energi Norge*, en avklaring av hvorvidt bestemmelsen innebærer en reell innholdsending av hvilke enheter og funksjoner KBO skal bestå av. Også *Skagerak Energi* peker på at angivel-

velsen av enheter i KBO i høringsutkastet er uklar. Energi Norge ber i denne sammenhengen om en nærmere grensedracting av hvilke aktører som vil omfattes av beredskapsplikten i forskrifter etter bestemmelsen. Skagerak Energi mener grensene for hvilke enheter som inngår i KBO er satt altfor lavt i dagens forskrift.

EL & IT uttrykker bekymring for at en vid angivelse av hvilke enheter som inngår i KBO vil bidra til ansvarspulverisering, og mener at KBO ansvarsmessig må ligge til de selskapene som har nettkonsesjoner. Til forslaget om at kraftforsyningen skal underlegges KBO under beredskap og i krigssituasjoner, uttaler *EL & IT* at de vil advare mot følgene ved å utvide muligheten til å underlegge kraftforsyningen KBO. *EL & IT* viser til at ethvert pålegg under bestemmelsen om KBO tilsi-desetter normale arbeidsvilkår, og på den måten setter deres medlemmer i fare.

Utvidelse av beredskapsreglene til ekstraordinære situasjoner i fredstid

I høringsutkastet foreslo departementet å utvide beredskapsreglene til også å gjelde for ekstraordinære situasjoner i fredstid som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi. Både beredskapsmyndighetens adgang til å pålegge KBO oppgaver og plikter, og beredskapsmyndighetens adgang til å treffe vedtak om beredskapstiltak, ble knyttet opp mot det nye kriteriet om ekstraordinære situasjoner.

SINTEF, *EL & IT Forbundet*, *Skagerak Energi*, *KS Bedrift* og *Samarbeidande kraftfylke* støtter alle utvidelsen av beredskapsreglene til ekstraordinære situasjoner i fredstid. *SINTEF* mener likevel departementet bør vurdere en noe mer utdypende beskrivelse av hva som ligger i begrepet «ekstraordinære situasjoner». *EL & IT* er på sin side likevel skeptisk til at ekstraordinære situasjoner som skyldes «flere mindre feil eller andre hendelser» skal kunne tilligge KBO, slik forbundet oppfatter at departementet har lagt til grunn i høringsnotatet.

Også *LO*, *Energi Norge* og *Forsvarsdepartementet* er enig i prioriteringen av å styrke beredskapsarbeidet og oppdateringen av regelverket i tråd med samfunnsutviklingen. *LO* fremhever at en robust og sikker kraftforsyning i hele landet har stor betydning for bosetting og næringsvirksomhet. *Defo* støtter også i hovedsak høringsforslaget, herunder klargjøringen av beredskapsansvaret i fredstid.

«Beredskapsmyndigheten» og ansvarsforhold mellom andre myndigheter

Departementet foreslo i høringsforslaget en konsekvent gjennomføring av begrepet «beredskapsmyndigheten» i hele kapittel 9 i og med begrepet allerede er brukt i nåværende § 9-7.

Forsvarsdepartementet anbefaler at begrepet «beredskapsmyndigheten» enten legaldefineres i loven eller endres til «departementet eller den departementet bemyndiger» gjennomgående i hele kapittel 9.

Noen høringsinstanser har også kommentarer om ansvarsforholdene mellom ulike myndigheter på beredskapsområdet. *Skagerak Energi* og *Energi Norge* peker på et behov for en grenseoppgang mellom NVEs og DSBs ansvar. Energi Norge mener videre at energilovens beredskapskrav må avstemmes mot krav i andre sektorer.

Beredskapstiltak

Departementet foreslo i høringsnotatet å endre energilovens begrep «sikringstiltak» til «beredskapstiltak». I høringsutkastet ble beredskapsmyndigheten gitt kompetanse til å beslutte beredskapstiltak for å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner for kraftforsyningen. Beredskapstiltak kan pålegges eier eller driver og gjelde for eksisterende og planlagte anlegg eller systemer. Nye beredskapstiltak kan gjøres gjeldende uten hensyn til tidligere pålegg når det er nødvendig. Det ble også foreslått en selvstendig plikt for de som eier eller driver anlegg og systemer som er kritiske for kraftforsyningen til å iverksette tiltak uavhengig av beredskapsmyndighetens myndighet til å vedta beredskapstiltak.

Advokatforeningen og *Energi Norge* ber i sine uttalelser om en utdyping av hvem som kan pålegges beredskapstiltak. Det pekes på at høringsutkastet skaper tolkningstvil hva gjelder anvendelsesområdet og omfanget av forslagets bestemmelse om beredskapstiltak, herunder av hva som ligger i begrepet «system».

Forsvarsdepartementet foreslår en lovteknisk endring når det gjelder eiers og drivers selvstendige plikt til å iverksette tiltak, for på denne måten å unngå at eier eller driver kan velge kun å fokusere på gjenopprettende fremfor forebyggende tiltak.

EL & IT etterlyser for sin del en klargjøring av hva innrettingsplikten innebærer.

PST mener at beredskapstiltaksbestemmelsen i høringsutkastet er vanskelig tilgjengelig og at

den bør forenkles. Det påpekes at bestemmelsen inneholder krav til grunnsikring som går utover beredskapstiltaksbegrepet, og at overskriften på bestemmelsen derfor er lite presis.

Energi Norge og *Skagerak Energi* understreker begge at NVE gis vide fullmakter ved at eksisterende beredskapstiltak kan omgjøres til skade for de berørte. Vedtak med tilbakevirkende kraft for eksisterende anlegg kan medføre store kostnader. Energi Norge mener at loven bør legge føringer på at det i forskrifter ikke innføres reguleringer med tilbakevirkende kraft. Både Energi Norge og Skagerak Energi peker på at forvaltningsvedtak må settes i en videre samfunnsmessig sammenheng og ses i et kost-nytte perspektiv. Energi Norge anbefaler at departementet tydeliggjør i lovgivningen at selskapene i større grad selv skal vurdere og utføre tiltak ut i fra overordnede beredskapsrammer.

Informasjonssikkerhet

Høringsforslaget inneholdt et forslag til en bestemmelse om informasjonssikkerhet for å gi et klarere rettslig grunnlag for dagens bestemmelser som i det vesentligste er regulert i forskrift 16. desember 2002 om beredskap i kraftforsyningen (beredskapsforskriften). Bestemmelsen klargjorde at plikten til å hindre at andre enn rettsmessige brukere får tilgang til sensitiv informasjon om kraftforsyningen påligger enhver. Det ble presisert at informasjon omfattet av bestemmelsen var unntatt fra innsyn etter lov 19. mai 2006 om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova) § 13, samt at beredskapsmyndigheten kunne treffe vedtak om at informasjon om kraftforsyningen skulle behandles etter bestemmelsene i lov 20. mars 1998 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven).

EL & IT støtter forslaget om at ansvaret for informasjonssikkerhet skal påligge enhver, men forutsetter at bestemmelsen ikke vil bli brukt til å skjule informasjon om svakheter som skyldes manglende kompetanse eller vedlikehold.

Justisdepartementet mener henvisningen til offentleglova i høringsutkastet er overflødig og upresis. Også bestemmelsen om sikkerhetsloven er i følge Justisdepartementet overflødig i og med sikkerhetsloven har en egen bestemmelse som gir Kongen myndighet til å gi sikkerhetsloven anvendelse også for rettssubjekter utenfor statsforvaltningen. Forholdet mellom sikkerhetslovens bestemmelse og forslaget er i alle tilfeller uklart.

Forsvarsdepartementet peker også på høringsforslagets bestemmelser om offentleglova og forholdet til sikkerhetsloven, og mener lovforslaget medfører uklarheter. Forsvarsdepartementet er skeptisk til at beredskapsmyndigheten skal kunne treffe vedtak om anvendelse av sikkerhetslovens regler, og peker på at dette vil forhindre en helhetlig forvaltning av sikkerhetsloven.

Skagerak Energi og *Energi Norge* peker på at mye informasjon allerede er offentlig tilgjengelig, og at det er viktig å ta dette i betraktning når det skal fastsettes hvilken informasjon som skal unnatas offentlighet. Energi Norge etterlyser en harmonisering med annet regelverk om informasjonssikkerhet.

Sikring av fortsatt levering ved konkurs eller gjeldsforhandling hos konsesjonær

Departementet sendte på høring et forslag til en ny bestemmelse om sikring av fortsatt levering ved driftsstans som følge av konkurs eller åpning av gjeldsforhandling etter konkursloven hos nettselskap med konsesjon etter energiloven § 3-2 eller selskap med konsesjon for fjernvarmeanlegg etter § 5-1. Departementet foreslo at beredskapsmyndigheten kunne pålegge boet fortsatt drift av virksomheten i inntil 12 uker. Bestemmelsen inneholdt en varslingsplikt hvoretter nettselskap eller fjernvarmeselskap pliktet å underrette NVE om begjæring om gjeldsforhandlinger eller konkurs som ble sendt til tingretten. Tingretten var på samme måte pålagt en varslingsplikt overfor beredskapsmyndigheten når gjeldsforhandling eller konkurs ble åpnet.

EL & IT, Samarbeidande kraftfylke, Konkursrådet, Norsk boligbyggelag, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, NVE, Post- og teletilsynet og *KS Bedrift* støtter alle forslaget. Flere høringsinstanser har likevel synspunkter på den konkrete utformingen og virkningen av forslaget.

Advokatforeningen og *Energi Norge* mener departementet må vurdere andre og mindre inngrepene tiltak, samt hva slags konsekvenser ordningen vil kunne få for aktørene. Advokatforeningen ser også behov for ytterligere vurdering av andre konkursrettslige implikasjoner. Energi Norge spør i tillegg om forslaget vil kunne virke konkurransevridende mellom ulike selskapsformer.

Samarbeidande kraftfylke, som ønsker offentlig eierskap til kraftnettet, mener det bør vurderes om energileveransene til sluttbrukere kan sikres ytterligere gjennom ordninger som går utover den tidsavgrensede perioden på 12 uker.

Defo mener staten bør stå som garantist for at forsyning opprettholdes inntil nødvendig restrukturering er gjennomført. Dersom departementets forslag skal gjennomføres forutsettes det at kapitalelementet i nettselskapenes inntektsrammer gis påslag for å kompensere for det risikopåslag Defo forventer på tjenester til nettselskapene.

Justisdepartementet mener det er uklart når konsesjonærens og tingrettens varslingsplikt etter bestemmelsen inntreffer.

Konkursrådet peker på at videre drift normalt vil innebære en bedre bevaring av midlene i selskapet ettersom det da blir enklere å selge selskapet som «going concern». Dersom konkursboet får en lovpålagt plikt til å fortsette virksomheten, vil omkostningene falle inn under legalpantregelen i panteloven § 6-4 første ledd. Boomkostninger utover det som omfattes av legalpantreglene må dekkes som alminnelige massekrav. Staten vil da få dårligere dekning for blant annet skattekrav, og det vil også gå utover lønnstakerne, noe som innebærer at NAV lønnsgaranti vil få økte utgifter. *Justisdepartementet* understreker også dette poenget, og mener i tillegg det bør fremgå av lovteksten at krav som påløper i pålagt driftsperiode skal dekkes som massekrav og for hvilket tidsrom dette gjelder. Videre vises det til bestemmelsen i konkursloven § 73, som innebærer at ved pålegg om fortsatt drift vil staten være forpliktet til å dekke omkostningene dersom det ikke finnes tilstrekkelige midler i boet til å dekke disse. Utgiftene til bobehandling i stasbudsjetten vil da øke.

Konkursrådet mener panthaverne bør dekke utgiftene ved pålegg om fortsatt drift. En mulighet er å endre legalpantreglene slik at panteretten settes til et høyere beløp i de tilfellene der boet pålegges drift. Videre foreslås det at departementet bør gis hjemmel til å stille garanti for videre drift med regressrett i legalpantkravet.

Nord Pool Spot AS stiller spørsmål ved hvordan konkursbestemmelsen er ment å fungere for nettselskaper som kjøper elektrisk energi på markedsplassen.

Post- og teletilsynet peker, med støtte fra Samferdselsdepartementet, på likheten mellom konkursbestemmelsen i forslaget og ekomloven § 2-11. Post- og teletilsynet antar at aktørene kan bli pålagt å legge plan på forhånd om sikring av fortsatt levering ved konkurs etter energilovens bestemmelse om beredskapstiltak.

NVE fremhever ulempene ved at lovforslaget kun gjelder pålegg om fortsatt drift av distribusjonsnett. Det kan blant annet stilles spørsmål ved om selskaper med områdekonsesjon vil kunne opprettholde forsyningen til sitt område dersom

de ikke også kan pålegges drift av egne regional- og sentralnettsanlegg.

Høringsinstansene har hatt noe ulike innspill vedrørende forslaget virkning på konsesjonærenes kapitalkostnader. *Konkursrådet* tror ikke at forslaget vil gi konsesjonærene økte kapitalkostnader, mens *Energi Norge* og *Samarbeidande kraftfylke* bemerker at økte kapitalkostnader kan tenkes. Samarbeidande kraftfylke mener slike økte kapitalkostnader vil bli dekket av sluttbrukere gjennom nettleie.

Delegering av vedtaksmyndighet

I høringsforslaget ble det foreslått en bestemmelse om at beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet til å treffe vedtak i forbindelse med gjennomføring av beredskap til KBO.

EL & IT er sterkt uenig i denne delegeringsadgangen som departementet foreslår, og mener vedtaksmyndigheten bare bør ligge hos NVE. *LO* ber departementet nøye vurdere om slik delegeringsadgang er hensiktsmessig og riktig.

Forsvarsdepartementet er også tvilende til behovet for en slik regel. Forsvarsdepartementet understreker i tillegg at prinsipielle hensyn taler mot at offentlig myndighetsutøvelse skal kunne utøves av private rettssubjekter, og mener at beredskapsmyndigheten må dimensjoneres for å kunne treffe alle vedtak etter loven. Forsvarsdepartementet viser til at prinsippspørsmålet om delegering har konsekvenser utover KBO-ordningen. Det er etter Forsvarsdepartementets syn ikke et argument for en slik ordning at delegering til private kun kan skje i ekstraordinære situasjoner, da det nettopp i slike situasjoner vil være nødvendig å treffe svært inngripende tiltak overfor privatpersoner. Ifølge Forsvarsdepartementet vil videre det å legge vedtaksmyndighet til næringslivet kunne ha en negativ beredskapsmessig effekt, fordi det kan oppstå situasjoner der bransjen er lite villig til å treffe beslutninger som virker negativt inn på deres inntjening eller markedsmessige omdømme.

Forvaltningslovens anvendelse

Høringsutkastet inneholdt et forslag om unntak fra lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kapittel VI om klage og omgjøring for enkeltvedtak som er

truffet av beredskapsmyndigheten eller KBO i forbindelse med gjennomføring av beredskap. Forslaget innebar også at heller ikke forvaltningsloven kapittel II om inhabilitet skulle gjelde for saker som behandles av KBO.

Advokatforeningen skriver i sin uttalelse at de forstår behovet for raske avgjørelser, men stiller i likhet med *Energi Norge* og *Justisdepartementet* spørsmål ved om unntakene fra forvaltningsloven går lenger enn nødvendig. Departementet bes om å vurdere de rettssikkerhetsmessige følger et unntak fra forvaltningslovens regler vil kunne få for de berørte, herunder hvilken rett disse har til å prøve lovligheten av vedtak etter at beredskapssituasjonen er over. *Energi Norge* peker på at beredskapstiltak innebærer en rekke tiltak som i utgangspunktet ikke vil være tidskritiske.

Annet

KS Bedrift og *Defo* har inngitt noen synspunkter på nettselskapenes økonomiske situasjon. Defo er ikke enig i at inntektsrammeordningen gir nettselskapene tilstrekkelige ressurser til å møte enhver beredskapssituasjon. Departementet bør vurdere de økonomiske belastningene og den konkursfaren krisesituasjoner med omfattende strømbrydd kan medføre for nettselskaper, herunder om KILE-ordningen og direktekompensasjon til kunder bør suspenderes ved beredskapshåndtering. *KS Bedrift* forutsetter at NVE har hjemmel til å gi dispensasjon i slike tilfeller i medhold av forskrift 11. mars 1999 om kontroll av nettvirksomhet.

KS Bedrift er videre opptatt av at spesielle beredskapstiltak hos enkeltelskap ikke skal få negative følger ved fastsettelsen av nettselskapenes inntektsrammer.

Både *EL & IT* og *LO* setter departementets endringsforslag i sammenheng med forslaget til forskrift om krav til kompetanse mv. hos anleggs- og områdekonsesjonær. *EL & IT* mener at vedtakelsen av kompetanseforskriften vil utgjøre et viktig element for å sikre kompetansen og derigjennom kvaliteten i nettselskapenes arbeid. *LO* forutsetter i tillegg at endringsforslagene ikke får konkurransevridende effekter.

Forsvarsdepartementet foreslår en utvidelse av bestemmelsen om adgang til anlegg mv. for beredskapsmyndigheten til også å omfatte politiet og militære myndigheter.

3 Lovforslagets bakgrunn

3.1 Samfunnssikkerhet og revisjon av beredskapsregelverket i kraftforsyningen

Det har i lengre tid vært et arbeid med sikte på oppdatering av eksisterende lovverk og forskrifter innen området kraftforsyningsberedskap. Beredskapsforskriften trådte i kraft 1. januar 2003. I etterkant ble reglene i energiloven kapittel 9 (tidligere kapittel 6) endret ved lov 19. desember 2003 nr. 131, jf. Ot.prp. nr. 8 (2003-2004), Innst. O. nr. 21 (2003-2004) og Besl. O. nr. 15 (2003-2004).

NOU 2006: 6 Når sikkerheten er viktigst og St.meld. nr. 22 (2007-2008) Samfunnssikkerhet understreker viktigheten av arbeid med beredskap og samfunnssikkerhet. Dokumentene er blant annet en oppfølging av NOU 2000: 24 Et sårbart samfunn og St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet – Veien til et mindre sårbart samfunn. Forutsetningene og utfordringene for beredskapsarbeidet i norsk kraftforsyning har endret seg vesentlig siden energiloven ble vedtatt. Beredskapsarbeidet er nå i større grad knyttet til muligheter for større miljø- og naturkatastrofer, storulykker og terroranslag, snarere enn til militære trusler. Forventede klimaendringer kan gi nye utfordringer for beredskapen i kraftforsyningen, jf. NOU 2010: 10 Tilpassing til eit klima i endring punkt 9.3. I tillegg kommer sårbarhet for brudd i IKT-avhengige tjenester og risiko knyttet til omfattende hærverk, sabotasje og lignende fra enkeltpersoner, grupper eller stater.

Også inntrufne hendelser som betydelige skader etter uvær understreker behovet for å videreutvikle energilovens regler om beredskap i kraftforsyningen.

Et prosjekt for å gjennomgå Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) ble gjennomført av NVE i 2007 og 2008 med deltakelse fra Statnett. KBO-prosjektet foretok en vurdering av organisering, roller og ansvarsfordeling i håndteringen av ekstraordinære situasjoner i kraftforsyningen. Her kom det fram et behov for videreutvikling av energilovens regler om beredskap.

NVE sendte rapporten fra KBO-prosjektet på høring i 2008. Det er gitt bred støtte til rapportens hovedkonklusjoner.

Departementet mener på denne bakgrunn at det er behov for en bredere gjennomgang og videreutvikling av hele kapittel 9 i energiloven. Lovbestemmelsene bør få en endret utforming for å skape størst mulig sikkerhet for effektiv regional og nasjonal kriseberedskap og krisehåndtering under enhver form for ekstraordinær situasjon.

En effektiv beredskap er nødvendig på grunn av samfunnets avhengighet av en stabil og kvalitetsmessig god energiforsyning.

Gjeldende kapittel 9 om beredskap inneholder systemer for regulering av beredskap som det et godt stykke på vei fortsatt er hensiktsmessig å bygge videre på. Det grunnleggende prinsippet om at ansvaret for forsyningssikkerheten påligger nettselskapene videreføres. Loven har bestemmelser om sikring av kraftforsyningsanlegg, som fremdeles er preget av å være innrettet mot krigsskade og annen fysisk skade på det enkelte kraftforsyningsanlegg. Bakgrunnen for dette er at nåværende kapittel 9 i stor grad erstattet lov om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen av 25. juni 1948 nr. 8. Sistnevnte lov ble opphevet ved ikrafttreddelsen av energiloven. Det er nå nødvendig å styrke det rettslige grunnlaget for effektiv håndtering av ekstraordinære hendelser i fredstid.

Loven må i større grad være innrettet mot alle de ekstraordinære situasjoner som kan hindre kraftforsyningens funksjoner. I tillegg til forebyggende sikkerhet og sikringstiltak, må det legges stor vekt på evne til å håndtere ulike kriser og gjenopprette normal drift så fort som mulig. Energilovens beredskapskapittel må derfor ikke bare omfatte selve kraftanleggene, men også kompetanse og øvrige ressurser som trengs for å planlegge og gjennomføre krisehåndtering og gjenoppretting på en sikker og effektiv måte.

Dagens lovtekst er bygd på at departementet skal fatte enkeltvedtak overfor den enkelte aktør. Departementets myndighet etter kapittel 9 er delegert til NVE. En moderne lovtekst bør utformes med vekt på at det kan gis forskrifter med

funksjonskrav, og at de enheter loven gjelder for gis et selvstendig ansvar for å følge opp lov og forskriftsverk og ivareta egen beredskap og sikkerhet basert på vurdering av risiko.

KBO bør etter departementets syn videreutvikles for å kunne fremstå effektivt og funksjonelt tilpasset de økende krav til beredskap og de betydelige endringer som har funnet sted i norsk kraftforsyning de siste 20 årene.

Det har i en årrekke vært et beredskapssamarbeid mellom myndigheter og systemansvarlige selskaper i de nordiske landene. I 2004 ble det inngått en hensiktserklæring mellom de involverte partene om dette nordiske beredskapssamarbeidet – senere revidert i 2006. Samarbeidet omfatter nå de fem energi- og elberedskapsmyndighetene og de fem systemansvarlige selskapene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Nordisk beredskapssamarbeid er viktig for å kunne tilrettelegge for aktuell bistand mellom landene, og fordi hendelser i et annet nordisk land kan få konsekvenser også for kraftforsyningen i Norge.

I 2009-2010 har det – også i samsvar med en fellesnordisk parallellrevisjon av riksrevisjonene i Danmark, Finland og Norge – vært drøftinger og arbeid for å få på plass en utdypende og mer målrettet ramme rundt det nordiske beredskapssamarbeidet. Det er etablert en egen handlingsplan som omfatter risiko- og sårbarhetsvurderinger, en beredskapsplan (inkludert reparasjonsberedskap), i tillegg til informasjons- og kommunikasjonssystemer.

Også ulike hendelser i andre land enn de nordiske, som for eksempel omfattende uvær, teknisk svikt/systemsvikt og bevisst sabotasje, kan direkte eller indirekte ramme norsk kraftforsyning. Bistand på tvers av landegrensene kan her være aktuelt innenfor rammen av nasjonal lovgivning.

3.2 Overordnede prinsipper for arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Overordnede prinsipper om ansvar, nærhet og likhet ligger til grunn for alt nasjonalt sikkerhets- og beredskapsarbeid i fredstid. Prinsippene vil være styrende for den videre utviklingen av beredskapsarbeidet i kraftforsyningen:

- Ansvarsprinsippet innebærer at den etat som har ansvar for et fagområde i en normalsituasjon, også har ansvaret for å håndtere ekstraordinære hendelser på området.
- Likhetsprinsippet betyr at den organisasjon man opererer med til daglig skal være mest mulig lik den organisasjon man har under kriser.
- Nærhetsprinsippet innebærer at kriser organisatorisk skal håndteres på et lavest mulig nivå.

Det vil kunne oppstå kriser eller alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner hvor ulike sektorer og interesser må ses i sammenheng. Behovet for en helhetlig og samordnet krisehåndtering må ses i sammenheng med de overordnede prinsippene.

4 Gjeldende rett og endringsbehov

Energiloven kapittel 9 om beredskap gjelder også for andre enn de som er konsesjonærer etter energiloven, for eksempel eiere av store kraftverksdammer. Kapitlet har blant annet regler om Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) i § 9-1, vedtaksmyndighet i § 9-2 og sikringstiltak i § 9-3. Formålet med beredskap i kraftforsyningen er ikke angitt i energiloven utover hva som følger av lovens generelle formålsbestemmelse, jf. energiloven § 1-2.

Forskrift 7. desember 1990 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) har i kapittel 8 om beredskap blant annet nærmere bestemmelser om formålet med kraftforsyningsberedskap i § 8-1, nærmere regler om KBO i § 8-2, sikringstiltak i § 8-3 og forebyggende sikkerhetstiltak i § 8-4.

Ved kgl.res. av 29. september 1989 nr. 4025 fastsatt i medhold av lov 14. desember 1956 nr. 7 om forsynings- og beredskapstiltak fikk Olje- og energidepartementet fullmakt til i fremtiden å endre «Instruks for Kraftforsyningens Beredskapsorganisasjon». Selve instruksen ble fastsatt ved departementsvedtak av 13. august 1993 nr. 4121. Bestemmelsene i instruksen er nå delvis overlappende med kapittel 2 i beredskapsforskriften. Det tas sikte på å oppheve instruksen som oppfølging av lovforslaget her, siden denne heretter vil være dekket av energiloven med forskrifter.

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 11. januar 1991 nr. 13 er det fastsatt forskrift om «Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen» med hjemmel i energiloven § 10-6. Sikkerhetsbestemmelsene for kraftforsyningen omhandler tiltak for sikring mot skade ved krigshandling eller sabotasje på bestående anlegg, anlegg under bygging eller planlagte anlegg som er, eller trolig vil bli, av betydning for landets kraftforsyning. Bestemmelsene skal bidra til å hindre uvedkommende i å skaffe seg informasjon om, og adgang til, kraftforsyningsanlegg i den hensikt å forstyrre eller ødelegge virksomheten, jf. forskriften punkt 1. Bestemmelsene er nå i det alt vesentligste overlappende med beredskapsforskriften. Det tas sikte på å oppheve sikkerhetsbestemmelsene for kraftforsyningen som oppfølging av lovforslaget her, siden disse bestemmelsene heretter vil være dekket av energiloven med forskrifter.

Beredskapsforskriften inneholder blant annet regler om KBO i kapittel 2, ressurser i kapittel 3, sikkerhet i kapittel 4, sikringstiltak i kapittel 5 og informasjonssikkerhet i kapittel 6.

Bestemmelsene om KBO og sikringstiltak må endres for å fremstå som effektive virkemidler for å sikre beredskapen i kraftforsyningen. Det er spesielt behov for å styrke krav til forberedelser for å håndtere ekstraordinære situasjoner i fredstid. Nærmere begrunnelse for de endringer som foreslås er gitt nedenfor i kapittel 5.

5 Departementets forslag

5.1 Endringer i energiloven kapittel 9

5.1.1 Beredskapsmyndigheten

Ved Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) ble begrepet «beredskapsmyndigheten» innført i stedet for «NVE» i gjeldende § 9-7. Bakgrunnen var at det ikke var ønskelig å navngi forvaltningsorganer direkte i lovens ordlyd.

Enkelte høringsinstanser har påpekt at begrepet «beredskapsmyndigheten» er uklart. Siden begrepet allerede er innført i gjeldende § 9-7, foreslår departementet at «beredskapsmyndigheten» nå innarbeides konsekvent i hele kapittel 9 om beredskap. Departementets myndighet er delegert til NVE, som har oppgaven som beredskapsmyndighet med den myndighet som fremgår av lovbestemmelsene, jf. delegeringsvedtak av 14. september 2009 nr. 1191. Forslaget innebærer ingen endring av dagens ansvarsfordeling mellom NVE og departementet.

Energi Norge og *Skagerak Energi* skriver i sine høringsuttalelser at det ikke er en klar og entydig plassering av beredskapsansvaret mellom NVE og DSB. Departementet vil presisere at NVE er ansvarlig for forsyningssikkerhet og DSB for helse, miljø og sikkerhet (el-sikkerhet). Riksrevisjonen la i oktober 2008 fram Dokument 3:15 (2008-2009), der de blant annet viste til utfordringer når det gjelder ansvarsfordeling og samordning mellom DSB og NVE. Som oppfølging engasjerte Justisdepartementet og Olje- og energidepartementet Direktoratet for Forvaltning og IKT (Difi) til å se på grensesnittet mellom DSB og NVE, samt komme med forslag til tiltak som kan gjøre ansvarsfordelingen tydeligere. Forslagene Difi kom med i sin rapport blir nå fulgt opp av DSB og NVE, blant annet gjennom et tilsynsforum som er opprettet mellom direktoratene.

5.1.2 § 9-1 om KBO

Forslaget til § 9-1 er i hovedsak en videreføring av nåværende § 9-1 med de endringer som følger av forslaget her.

KBO skal ha en organisatorisk struktur med ledelsesledd på forskjellige stedlige nivå slik at en samlet kraftforsyning effektivt kan håndtere ulike typer krisesituasjoner til samfunnets beste og slik at skader på liv, helse og eiendom skal unngås. Virksomheten skal baseres på etablerte organisasjonsstrukturer og systemer i enhetene, og så langt som mulig skal normaldrift opprettholdes og avtaler og forpliktelser oppfylles. Det er her nødvendig å gi en klar hjemmel for bruk av KBO i situasjoner uavhengig av krig og krigsberedskap. KBO må ha en struktur med effektiv ledelse hvor berørte selskaper kan henvende seg for å få hjelp i ekstraordinære situasjoner som den enkelte enhet ikke lenger kan håndtere godt nok alene.

Departementet foreslår å endre § 9-1 for bedre å ivareta hensynene til organisasjonens oppgaver, organisering og rolle.

Nåværende § 9-1 fastslår at kraftforsyningen skal underlegges KBO under beredskap og i krig, og at de enheter som står for kraftforsyningen i fred inngår i organisasjonen. I slike situasjoner skal departementet etter nåværende ordlyd samordne beredskapsplanleggingen og lede kraftforsyningen. Departementets myndighet er delegert til NVE, jf. punkt 5.1.1 ovenfor.

Slik § 9-1 er utformet i dag er det bare «under beredskap og i krig» KBO trer operativt i funksjon, og at organisasjonen overtar ansvaret for landets kraftforsyning. «Under beredskap» henspiller på en situasjon med krig eller krigsfare, sikkerhetspolitiske krisesituasjoner eller andre ekstraordinære kriseforhold. Det er bare i disse situasjonene at departementet skal lede kraftforsyningen, og at kraftforsyningen skal underlegges KBO, jf. ordlyden i nåværende § 9-1 annet ledd.

Nåværende tredje ledd regulerer bruken av KBO i andre situasjoner enn under beredskap og i krig. Ved skade på kraftforsyningsanlegg som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror- eller sabotasjeaksjoner, samt i forbindelse med rasjonerings etter energiloven § 6-2, kan KBO pålegges oppgaver. I Ot.prp. nr. 60 (1992-1993) Om lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av

energi m.m. (energiloven) på s. 5 uttales følgende om bestemmelsen:

«Uten å underlegge kraftforsyningen KBO på den måte loven forutsetter for beredskap og krig, vil det også i krisesituasjoner i fredstid kunne være hensiktsmessig å benytte organisasjonens oppbygning med regionale ledd. Det kan til eksempel være snakk om oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeid ved større ulykker/katastrofer.

Det foreslås inntatt et nytt tredje ledd i § 6-1 for å gjøre det mulig å pålegge KBO oppgaver i forbindelse med naturkatastrofer og teknisk svikt i fredstid. Energilovens beredskapskapittel omfatter allerede sabotasje og terror i fredstid, men det er hensiktsmessig å presisere virkeområdet også i § 6-1.»

I situasjoner som omtalt i nåværende tredje ledd er NVEs rolle å samordne beredskapsplanleggingen og i hovedsak begrense seg til sentral koordinering og bistand.

Nåværende § 9-1 er etter departementets vurdering i en del tilfeller ikke nødvendigvis tilstrekkelig for å kunne stå for en effektiv krisehåndtering i ekstraordinære situasjoner for kraftforsyningen. NVE må som beredskapsmyndighet ha kompetanse til å vedta, og få gjennomført, operative tiltak av enhver art ved ekstraordinære situasjoner innenfor kraftforsyningen, og i den sammenheng kunne bruke KBO aktivt som det utøvende organ i krisehåndteringen.

Departementet foreslår å endre § 9-1 slik at det er situasjonens alvor, omfang og mulige innvirkning på kraft- eller fjernvarmeforsyningen som er avgjørende for adgangen til å kunne benytte KBO, og ikke som i dag at årsaken til den ekstraordinære situasjonen er krig, krigsfare eller andre ekstraordinære kriseforhold eller skade på kraftforsyningsanlegg som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror- eller sabotasjeaksjoner eller at det er besluttet rasjonering etter § 6-2.

Første ledd

Nåværende § 9-1 første ledd annet punktum fastslår at KBO består av «de enheter som står for kraftforsyningen i fred». Departementet foreslår at dette erstattes av § 9-1 nytt første ledd. Det foreslås at KBO «består av de enheter som eier eller driver anlegg eller annet som har vesentlig betydning for drift eller gjenoppbygging av eller sikkerhet i tilknytning til produksjon, omforming, over-

føring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme.»

EL & IT har påpekt at kun selskaper med konsesjon etter energiloven bør være med i KBO. Andre høringsinstanser har påpekt at det kan være uklart hvem som kan inngå i KBO, og at grensene for hvem som kan inngå er satt for lavt.

Departementet viser til at det pågår endringer i eierstrukturen i kraftforsyningen med mulighet for nye eierkonstellasjoner. Ulike former for konkurranseutsetting av virksomhet, drift og ressurser fra selskaper innenfor kraftforsyningssektoren er økende. Departementet mener det er behov for en mer konkret angivelse av hvem som skal inngå i KBO for å sikre at alle viktige enheter og ressurser faller innenfor organisasjonen, uavhengig av struktur, organisasjon, eierskap mv. innenfor sektoren. Når det gjelder beredskap er det viktig å ha styring med, og rask tilgang til, de personer, virksomheter og ressurser for øvrig som er av reell betydning for kraftforsyningen.

I tillegg foreslås det i § 9-1 første ledd annet punktum at beredskapsmyndigheten skal ha myndighet til å fastsette hvilke enheter som skal inngå i KBO. Departementet understreker at det som hovedregel fortsatt er de som har konsesjon etter energiloven som skal inngå i KBO. Det kan likevel være aktuelt for myndighetene å bestemme at også andre kan inngå. Dette vil bli nærmere fastsatt i forskrift eller ved enkeltvedtak.

Annet ledd

Det foreslås som § 9-1 nytt annet ledd at alle enheter i KBO skal sørge for at virksomheten er innrettet på en slik måte og med slike ressurser som er nødvendig for å ivareta ansvar og oppgaver etter kapittel 9.

EL & IT ber i sin høringsuttalelse om en tydeliggjøring av innrettingsplikten. Departementet presiserer at innrettingsplikten følger av ansvarsprinsippet, og den er i dag regulert nærmere i beredskapsforskriften. Bestemmelsen er samtidig så viktig at departementet finner det hensiktsmessig å tydeliggjøre denne plikten også i loven. En slik plikt anses hensiktsmessig for å understreke ytterligere at de enkelte enheter i KBO skal være innrettet til å ivareta beredskapsoppgaver, herunder gjennomføre nødvendige øvelser.

Tredje ledd

Departementet foreslår at første del av nåværende annet ledd i hovedsak videreføres som § 9-1 nytt

tredje ledd. Beredskapsmyndigheten skal ha ansvaret for, og myndighet til, aktivt å samordne beredskapsarbeidet. I forslaget gis også beredskapsmyndigheten myndighet til å utpeke den samlede ledelse i KBO. Dette gjelder blant annet det som i dag benevnes som Kraftforsyningens distriktssjefer, og kan også omfatte Statnett som systemansvarlig, inkludert funksjonene til Kraftforsyningens regionsjefer. Disse ledelsesleddene er av svært stor betydning for KBOs funksjoner og forholdet til andre myndigheter som for eksempel fylkesmenn. Det er viktig at hele KBOs ledelse gis en klar lovmessig forankring. Beredskapsmyndigheten gis etter energiloven § 10-6 kompetanse til å forskriftsfeste bestemmelser om KBO og om ledelsen av organisasjonen.

Fjerde ledd

Departementet foreslår i § 9-1 nytt fjerde ledd å gi hjemmel for at KBO kan pålegges oppgaver og plikter «i ekstraordinære situasjoner som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme». Det samme gjelder i ekstraordinære situasjoner hvor slik skade eller hindring har oppstått.

Bestemmelsen åpner dermed for mer aktiv og operativ bruk av KBO i ekstraordinære situasjoner som ikke nødvendigvis medfører, eller som er følge av, skade på kraftforsyningsanlegg. Bestemmelsen erstatter nåværende § 9-1 tredje ledd. At formuleringen endres slik at KBO kan brukes allerede i situasjoner som «kan skade» produksjon mv., er ikke ment å innebære noen endring i at bestemmelsen også kan brukes i situasjoner hvor det har oppstått skade på produksjon mv., jf. siste punktum.

SINTEF har i sin høringsuttalelse etterlyst en mer utdypende beskrivelse av hva som ligger i kriteriet «ekstraordinære situasjoner». Hva som kvalifiserer som en ekstraordinær situasjon, vil bero på en skjønnsmessig vurdering i det enkelte tilfelle, og det er ikke hensiktsmessig å angi uttømmende hvilke situasjoner som vil omfattes. Det kreves ikke at det foreligger «ekstraordinære kriseforhold» som angitt i lov om forsynings- og beredskapstiltak av 14. desember 1956 nr. 7 § 1, som nå foreslås opphevet.

Situasjoner hvor det kan være nødvendig å pålegge KBO-enheter oppgaver og plikter kan eksempelvis være ved kraftig uvær med påfølgende betydelige skader over større områder som truer kraftforsyningen, ved langvarige strømavbrudd, ved terror mot kraftforsyningens personell

eller ressurser, ved manipulering av kraftforsyningssystemet via urettmessig inntrengning eller overtakelse av driftskontrollsystemer mv. KBO er allerede pålagt oppgaver og plikter ved rasjonerings etter energiloven § 6-2. Grunnlaget for dette kom på plass gjennom endringen av energiloven som ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 8 (2003-2004), jf. Innst. O. nr. 21 (2003-2004) og Besl. O. nr. 15 (2003-2004).

Flere mindre feil eller andre hendelser – som hver for seg ikke har så stor betydning – kan om de inntreffer samtidig under uheldige omstendigheter få store konsekvenser. Dette kan for eksempel være havari i et viktig kraftanlegg – i kombinasjon med en feil i driftskontrollsystemet. Brannen på Oslo S 28. november 2007 er et eksempel på at et mindre havari på uheldig sted og tidspunkt kan gi ringvirkninger med store samfunnsmessige konsekvenser. Dette er hendelser og situasjoner som det er svært vanskelig å kunne forutse. Beredskapsorganiseringen må derfor være robust nok til å håndtere et vidt spekter av situasjoner.

Formålet med å pålegge KBO oppgaver og plikter vil være å legge til rette for en mer aktiv og gjennomgående krisehåndtering i kraftforsyningen. Ansvars-, likhets- og nærhetsprinsippet skal så langt som mulig gjelde.

Bestemmelsene i energiloven kapittel 9 gjelder for beredskap «i kraftforsyningen». Bestemmelsene i kapittel 9 gjelder som før alle former for produksjon av elektrisk energi, for eksempel gasskraft og vindkraft. Det er presisert i forslaget at bestemmelsene i kapittel 9 også skal gjelde for fjernvarme.

Femte ledd

Sammenlignet med nåværende § 9-1 første ledd første punktum foreslås det visse endringer. Etter denne bestemmelsen «skal» kraftforsyningen underlegges KBO under beredskap og i krig. I beredskapssituasjoner bør det imidlertid foretas en vurdering av om situasjonen er så prekær og av et slikt omfang at det gir samfunnet behov for at det treffes beslutning om at kraftforsyningen underlegges KBO. Det foreslås derfor at «skal» endres til «kan», jf. forslaget til § 9-1 femte ledd. I en krigssituasjon vil kraftforsyningen normalt bli lagt under KBOs ledelse.

At kraftforsyningen «underlegges» KBO betyr at alle enheter i KBO skal rette seg etter de pålegg og lignende som gis av overordnet myndighet, beredskapsmyndigheten eller de ledelsesledd eller enheter innenfor KBO denne eventuelt

bemyndiger. Det er den enkelte enhets ansvar å forberede og iverksette pålagte beredskapstiltak, og om nødvendig på eget initiativ gjennomføre alle de tiltak som den ekstraordinære situasjonen krever. Så langt mulig skal kraftforsyningen opprettholdes på en sikker og effektiv måte. Enhetene skal etablere egen beredskapsledelse, og prioritere nødvendige ressurser til beredskapstiltakene. Dersom beredskapsmyndigheten krever det, skal enhetene også bistå andre enheter i KBO. Den enkelte enhet har fremdeles selv ansvaret for daglig drift, administrasjon og økonomisk styring.

5.1.3 § 9-2 om vedtaksmyndighet og beredskapstiltak

Forslaget til endret § 9-2 er i hovedsak en videreføring av nåværende § 9-2 og § 9-3 med de endringer som her fremgår.

Nåværende § 9-2 fastslår at departementet kan treffe vedtak etter kapittel 9 om sikring av kraftforsyningsanlegg mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser i fred, under beredskap og i krig. Sikringstiltakene kan også omfatte kraftforsyningens ledelse og drift.

Når det gjelder hvem som har kompetanse til å treffe vedtak om sikringstiltak, er all myndighet etter energiloven tillagt NVE ved delegeringsvedtak av 14. september 2009 nr. 1191. NVE er samtidig utpekt som beredskapsmyndighet etter energiloven. Kompetansen til å treffe vedtak etter nåværende § 9-2 er dermed delegert til NVE.

Når det gjelder hva vedtak om sikringstiltak kan gå ut på, gir ikke nåværende § 9-2, jf. nåværende § 9-3, en generell kompetanse til å treffe ethvert vedtak ved ekstraordinære situasjoner i kraftforsyningen. Gjennom de nåværende bestemmelsene settes det på ulike måter grenser for hva vedtak om sikringstiltak kan gå ut på.

For det første angir nåværende § 9-2 i hvilke situasjoner vedtak kan treffes. Det skal gjelde «sikring av kraftforsyningsanlegg mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser».

For det andre angir nåværende § 9-3 første ledd at det kan treffes vedtak om «sikringstiltak». Opprinnelig var «sikringstiltak» knyttet til fysiske tiltak for forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen mot skader som følge av krig og mot terror og sabotasje i fredstid. Ved Ot.prp. nr. 60 (1992-1993) ble virkeområdet for nåværende § 9-2 utvidet til også å omfatte tiltak mot skader ved naturgitte forhold og teknisk svikt i fredstid, og det ble

presisert at sikringstiltakene også kunne omfatte kraftforsyningens ledelse og drift. I merknadene til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 60 (1992-1993) på s. 5 ble det uttalt følgende:

«§ 6-2, første ledd hjemler NVEs myndighet til å treffe vedtak angående forsvarsmessig sikring av kraftforsyningsanlegg og angående kraftforsyningens ledelse og drift. Bestemmelsen utvides slik at NVE får myndighet til å pålegge beredskapstiltak også med tanke på krisesituasjoner i fredstid. Det innføres derfor et tillegg i første ledd samt en mindre redaksjonell endring.»

Det fremgår for øvrig av Ot.prp. nr. 60 (1992-1993) at bestemmelsen skulle gi hjemmel til å kunne gripe inn når det gjelder organisasjon, systemer, personell mv. i krisesituasjoner i fredstid.

Opprinnelig omfattet «sikringstiltak» først og fremst forebyggende tiltak innrettet mot skade på kraftforsyningsanlegg. Det kan derfor være uklart om flere av de praktisk viktige og aktuelle tiltak det er aktuelt for beredskapsmyndigheten å treffe vedtak om, faller utenfor vedtaksmyndigheten etter nåværende § 9-2. Det kan for eksempel være prioritering av ressurser som tyngre reservemateriell, personell, transport og andre ressurser for rehabilitering på tvers av ulike enheters interesser, for raskest mulig gjenoppretting av normal kraftforsyning i et større område, eller prioritering av driftstekniske løsninger på tvers av ulike kraftselskapers egeninteresse.

For det tredje angir nåværende § 9-3 at den type objekter som omfattes er «kraftforsyningsanlegg», blant annet driftssentraler. Dette suppleres med at energilovforskriften § 8-3 utvider listen over type objekter til også å gjelde «for sambandsystemer og dataanlegg som er nødvendige for driften av kraftforsyningen eller som overfører, lagrer og behandler sikkerhetsgradert eller annen sensitiv informasjon om slike anlegg og for administrative bygg og beredskapsrom».

Med den store betydningen driftskontrollsystemene har for hele kraftsystemet, er den beredskapsmessige betydningen av systemsikkerhet stor. Beredskapsforskriften har bestemmelser om dette. Blant annet skal ikke en feil eller enkelt hendelse kunne sette viktige funksjoner ut av drift.

Også en mer generell bestemmelse om sikringsnivå i beredskapsforskriften omhandler systemsikkerhet. Det bør blant annet unngås å samle for mange funksjoner og for store kapasiteter på et sted uten reelle alternativer. En helhetlig sys-

temtenkning vil bidra til å optimalisere anskaffelser og lokalisering av ressurser og reserver for fleksibel anvendelse i tilfelle havarier med mer.

Lovforslaget gir klarere hjemmel til å stille beredskapsmessige krav til både kraftanlegg og system.

For det fjerde angir nåværende § 9-3 annet ledd krav til størrelse på anlegg som omfattes gjennom ulike grenser for ulike typer anlegg.

I tillegg angir energilovforskriften § 8-3 annet ledd en nærmere beskrivelse av tiltak. Det fremgår ikke av bestemmelsen om oppregningen er uttømmende.

Etter departementets vurdering er det hensiktsmessig å slå sammen nåværende §§ 9-2 og 9-3 slik at bestemmelsene om sikringstiltak blir mer oversiktlige. Ordlyden gjøres mer generell og tilpasset intensjonene i Ot.prp. nr. 60 (1992-1993) når det gjelder hva NVE skulle kunne fatte vedtak om etter nåværende § 9-2.

Første ledd

Det foreslås i § 9-2 nytt første ledd at «den som helt eller delvis eier eller driver anlegg eller system som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme, plikter å sørge for effektiv sikring og beredskap og iverksette tiltak for å forebygge, håndtere og begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde ledd eller femte ledd og for å gjenopprette normal situasjon.» Bestemmelsen er ny sammenlignet med nåværende §§ 9-2 og 9-3. Bestemmelsen innebærer at de som eier eller driver anlegg og systemer som er kritiske for kraftforsyningen får en selvstendig plikt til å iverksette tiltak uavhengig av beredskapsmyndighetens myndighet til å kunne vedta iverksettelse av beredskapstiltak etter § 9-2 nytt annet ledd. Med system forstås eksempelvis driftskontrollsystemer og nødvendige hjelpesystemer for kraftforsyningen, jf. også merknadene ovenfor.

Annet ledd

Når det gjelder begrepet «sikringstiltak» foreslås dette i § 9-2 nytt annet ledd erstattet med begrepet «beredskapstiltak». «Beredskapstiltak» innføres som et nytt overordnet begrep for de tiltak NVE som beredskapsmyndighet skal kunne fatte vedtak om.

Beredskapsmyndighetens kompetanse etter § 9-2 nytt annet ledd er generell og vil gjelde både

under beredskap og i krig, samt ved øvrige ekstraordinære situasjoner i fredstid innenfor kraftforsyningen.

Når det gjelder i hvilke situasjoner det kan treffes vedtak om beredskapstiltak, foreslås dette nærmere angitt i § 9-2 nytt annet ledd første punktum. Det foreslås at gjeldende forutsetning om at tiltakene skal rettes inn mot skade på kraftforsyningsanlegg som følge av visse nærmere angitte årsaksfaktorer oppheves. I stedet foreslås det at vedtak om beredskapstiltak må ha som formål «å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde ledd eller femte ledd eller for å gjenopprette normal situasjon». Nærmere avgrensninger forutsettes foretatt i forskrifter.

I § 9-2 nytt annet ledd annet punktum foreslås det inntatt en bestemmelse som gir hjemmel for beredskapsmyndigheten til å pålegge beredskapstiltak etter kapittel 9 overfor den som eier eller driver anlegg eller systemer som nevnt i forslaget § 9-2 første ledd. Hva angår hvilke objekter som omfattes av kapittel 9 og krav til størrelsen på disse, mener departementet at det er behov for å erstatte nåværende bestemmelser med en regel som ikke legger så stor vekt på de enkelte anleggene for seg. Regelen skal i større grad fokusere på en totalvurdering av hvordan kraftforsyningens vitale funksjoner opprettholdes, og betydningen av disse for samfunnssikkerheten. Som det fremkommer av Ot.prp. nr. 60 (1992-1993), skal nåværende § 9-2 gi hjemmel til å kunne gripe inn når det gjelder organisasjon, systemer, personell mv. i krisesituasjoner i fredstid. Nåværende § 9-3 kan derimot oppfattes slik at det kun skal kunne fattes vedtak om sikringstiltak etter kapittel 9 for «kraftforsyningsanlegg» som nærmere angitt i gjeldende § 9-3 annet ledd bokstav a – f.

Det foreslås på denne bakgrunn at § 9-2 nytt annet ledd tredje punktum angir at vedtak om beredskapstiltak kan treffes for alle eksisterende og planlagte anlegg eller systemer som er eller kan bli av vesentlig betydning for forsyning av elektrisk energi eller fjernvarme etter første ledd.

Beredskapsmyndigheten gis myndighet til å vedta hvilke anlegg mv. som skal omfattes.

Tredje ledd

Når det gjelder hvilke typer beredskapstiltak som kan vedtas, foreslås det nærmere angitt i forslaget til § 9-2 nytt tredje ledd. Vedtak om beredskapstiltak kan omfatte krav til organisering, planlegging, forebygging, sikkerhets- eller sikringstiltak, utførelse, gjennomføring, gjenopprettingsevne,

ledelse eller drift. Dette gir blant annet mulighet til å treffe vedtak om at drift eller gjennomføring av beredskapstiltak i ekstraordinære situasjoner skal kunne skje fra norsk territorium. Drift i ekstraordinære situasjoner omfatter alle vesentlig driftsrelaterte forhold som ledelse, krisehåndtering og gjenoppretting av drift.

Det presiseres at opplistingen ikke er uttømmende. Departementet vil imidlertid påpeke at beredskapstiltak ikke kan omfatte pålegg om anskaffelse av våpen. Væpnet sikring av anlegg som omfattes av energiloven kapittel 9, overlates til politiet eller forsvaret.

Fjerde ledd

Pålegg skal som før gjennomføres for eiers eller drivers regning og risiko. I lovforslaget sies det uttrykkelig i § 9-2 nytt fjerde ledd at den som pålegges beredskapstiltak plikter å gjennomføre tiltaket for egen regning og risiko. Det vises også til kommentaren til forslaget om å oppheve nåværende § 9-4, jf. punkt 5.1.6. Departementet forutsetter at eier og driver ordner seg med bakenforliggende avtaler.

Femte ledd

Det foreslås som § 9-2 nytt femte ledd at beredskapsmyndigheten skal kunne treffe vedtak om at nye eller endrede beredskapstiltak skal settes i verk når det anses nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg. Forslaget er med noen mindre endringer en videreføring av nåværende § 9-4 annet ledd. Bestemmelsen sikrer at pålegg kan gis uten hinder av forvaltningsrettslige regler om omgjøring til skade for den vedtaket gjelder. Det understrekes at beredskapsmyndighetens adgang til omgjøring av tidligere pålegg har vært en del av energilovgivningen i svært lang tid, og § 9-2 nytt femte ledd innebærer ingen materiell endring i beredskapsmyndighetens kompetanse på dette punkt. Det vises også til punkt 5.1.6 nedenfor.

5.1.4 Ny § 9-3 om informasjonssikkerhet

Det foreslås en ny § 9-3 om informasjonssikkerhet for å gi et klarere rettslig grunnlag for de bestemmelser om dette som i dag i det vesentligste finnes i beredskapsforskriften.

Første ledd

Alle enheter i KBO skal til enhver tid foreta en helhetlig risikovurdering med sikte på raskt å

oppdage og håndtere brudd på, og trusler mot, informasjonssikkerheten, samt identifisere og redusere risiko og sårbarhet. Kravet til en helhetlig vurdering innebærer blant annet at også risiko- og sårbarhetsanalyser utarbeidet etter beredskapsforskriften skal tas i betraktning. KBO-enhetenes plikt til å kartlegge hvilken informasjon som er sensitiv, hvor den befinner seg og hvem som har tilgang til den, er viktig for oppfyllelse av kravene i tredje punktum til effektiv avskjerming, tilgangskontroll og beskyttelse av sensitiv informasjon, og for overholdelse av taushetsplikten etter annet ledd. I dette ligger også krav til beskyttelse mot avlytting og manipulasjon fra uvedkommende og gjennomføring av tilgangskontroll.

Sensitiv informasjon er underlagt taushetsplikten i annet ledd. For KBO-enheter som er omfattet av offentleglova innebærer dette at slik informasjon er unntatt fra innsyn siden opplysningene vil være «underlagde teieplikt i lov eller i medhald av lov», jf. offentleglova § 13.

Skagerak Energi og *Energi Norge* peker i sine høringsuttalelser på at mye informasjon allerede er offentlig tilgjengelig, og at det er viktig å ta dette i betraktning når det skal fastsettes hvilken informasjon som skal unntas offentlighet. Departementet vil presisere at det ikke er et argument mot å beskytte sensitiv informasjon eksempelvis i mer systematisert form at fragmenter av den er tilgjengelig fra andre kilder eller at andre aktører har tilgjengeliggjort slik informasjon. KBO-enhetene må ta hensyn til slike avveininger i sine vurderinger.

Annet ledd

Bestemmelsen klargjør at plikten til å hindre at andre enn rettmessige brukere får tilgang til sensitiv informasjon om kraftforsyningen ikke er begrenset til enheter i KBO, men påligger enhver.

Nærmere bestemmelser kan fastsettes i forskrifter etter tredje ledd.

Tredje ledd

Etter tredje ledd kan departementet gi nærmere forskrifter om informasjonssikkerhet og om taushetsplikten.

5.1.5 Ny § 9-4 om delegering mv.

Første ledd

Som § 9-4 nytt første ledd foreslås en bestemmelse som gir beredskapsmyndigheten kompe-

tanse til å delegere myndigheten til å fatte vedtak. Bestemmelsen åpner for at beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet utover de rammer som følger av alminnelige regler, herunder til rettssubjekter som inngår i KBO.

Enkelte høringsinstanser har uttalt at de er skeptiske til denne delegeringsadgangen.

Departementet vil bemerke at KBO er myndighetenes primære virkemiddel for å etablere, opprettholde og øve en organisatorisk struktur på forskjellige geografiske nivå slik at en samlet kraftforsyning effektivt skal kunne håndtere ulike typer krisesituasjoner til samfunnets beste, og slik at skader på liv, helse og eiendom skal unngås. Ordningen med KBO har eksistert i lang tid og har fungert etter hensikten.

Adgangen til delegering er utformet på tilsvarende måte som for rasjonering etter energiloven § 6-2.

Departementet understreker at delegering forutsetter at det foreligger et begrunnet behov på et saklig avgrenset område. Det presiseres at delegering vil gjelde vedtaksmyndighet knyttet til operative forhold. Det kan avklares nærmere i forskrifter i medhold av energiloven § 10-6 på hvilke områder og i hvilke situasjoner de som delegeres myndighet etter bestemmelsen skal ha kompetanse til å kunne fatte enkeltvedtak. De som delegeres vedtaksmyndighet etter § 9-4 første ledd vil også ha myndighet etter § 10-1 tredje ledd til å innhente informasjon som er nødvendig for å utøve vedtaksmyndigheten, jf. punkt 5.1.8 nedenfor.

Det er de enhetene som står nær utfordringene som har best lokal kunnskap, faglig innsikt og forutsetninger for å finne de samfunnsmessig riktige løsningene på kortest mulig tid. For effektivt å kunne gjennomføre tiltak i en ekstraordinær situasjon, er det nødvendig at KBO, og i spesielle tilfeller regionale og lokale driftsenheter i kraftforsyningen, kan delegeres myndighet. Departementet vil presisere at beslutningsmyndigheten i stor grad vil være knyttet til gjennomføringen av operasjonelle og faktiske disposisjoner i tilknytning til kraftsystemet for å oppnå formålet med de ulike beredskapstiltakene som iverksettes.

Departementet vil presisere at det mest aktuelle vil være at myndighet delegeres til KBO eller nærmere bestemte ledd innenfor denne organisasjonen, herunder Statnett som systemansvarlig. De ledelsesledd eller enheter innenfor KBO som delegeres myndighet vil også ha plikt til å utøve den kompetansen de tillegges. For KBO vil dette uttrykkelig følge av at den delegerte myndigheten vil knyttes til de beredskapstiltak organisasjonen

kan pålegges å utføre etter forslaget § 9-1 nytt fjerde ledd.

De rettssubjektene som utøver myndighet delegert til dem i medhold av bestemmelsen, anses å handle på vegne av beredskapsmyndigheten når det gjelder spørsmål om ansvar for vedtak eller handlinger som utføres av dem som sådanne.

I spesielle tilfeller kan det være behov for at de enkelte ledelsesledd som får delegert myndighet fra beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet videre til øvrige enheter innen KBO. Den foreslåtte endringen legger til rette for slik delegeringsadgang. Ved delegering gjelder instruksjonsmyndigheten for overordnet myndighet på vanlig måte.

Annet ledd

Det foreslås inntatt i § 9-4 nytt annet ledd en bestemmelse om forholdet til forvaltningsloven. For saker som behandles av KBO skal ikke forvaltningsloven kapittel II om ugildhet gjelde.

Ettersom myndighet til å fatte vedtak kan delegeres til ledelsesledd i KBO, eller i spesielle tilfeller til ordinære driftsenheter i KBO, kan det etter omstendighetene bli reist spørsmål om habilitet. Ledelsesleddene i KBO vil alltid ha tilknytning til selskaper som står for kraftforsyningen. Etter departementets vurdering vil det i praksis være tilnærmet umulig å legge til rette for en effektiv og moderne krisehåndtering i kraftforsyningen uten å involvere beslutningtakere som i ulik grad vil være i posisjoner som vil medføre inhabilitet etter forvaltningsloven § 6. De som delegeres myndighet i tråd med forslaget kan derfor ikke omfattes av forvaltningsloven § 6.

Selv om det fastsettes unntak fra forvaltningsloven kapittel II, vil departementet understreke at dette ikke fritar fra de alminnelige ulovfestede forvaltningsrettslige reglene om myndighetsmisbruk. Dette innebærer at myndighet skal utøves på et forsvarlig grunnlag uten at det utvises vilkårlighet, tas utenforliggende hensyn som for eksempel hensyn til eget selskaps kommersielle interesser eller fattes vedtak som er urimelige eller som er uttrykk for usaklig forskjellsbehandling. Saker skal forberedes og avgjøres etter en forsvarlig, saklig og nøytral saksbehandling.

Forslaget som ble sendt på høring inneholdt i tillegg et unntak fra forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring for enkeltvedtak truffet av beredskapsmyndigheten eller KBO i forbindelse med gjennomføring av beredskap. Tiden som brukes for å finne løsninger og fatte vedtak om tiltak knyttet til operative forhold innenfor kraftforsy-

ningen vil kunne være avgjørende i en beredskapssituasjon. Departementet foreslo i høringsnotatet et unntak fra forvaltningslovens klageregler i de tilfeller hvor tidsaspektet, beslutningens karakter og graden av alvor innebar at reglene ikke var anvendelige i praksis.

Flere høringsinstanser har uttalt seg negativt til forslaget om unntak fra forvaltningslovens klageregler. Departementet har derfor valgt ikke å gå videre med denne delen av forslaget. Departementet viser til at forvaltningsloven inneholder unntaksregler som kan benyttes når enkeltvedtak treffes i tidskrisiske og alvorlige situasjoner, herunder når vedtakets karakter utfra beredskaps-hensyn tilsier det. Dette gjelder blant annet forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav a om unnlatt forhåndsvarsling, § 17 annet ledd bokstav b om unnlatt foreleggelse av opplysninger til parter, § 24 annet og tredje ledd om unnlatt eller utsatt begrunnelse og § 27 første ledd om muntlig underretning. Det kan i en slik situasjon komme krav om å gi en klage på et vedtak om gjennomføring av beredskap oppsettende virkning. Behovet for å få gjennomført nødvendige tiltak av hensyn til situasjonen kan håndteres innenfor rammen av forvaltningsloven § 42 ved at beredskapsmyndigheten eller KBO kan avslå slike anmodninger.

5.1.6 Nærmere om opphevelsen av nåværende § 9-4 om pålegg

Bestemmelsen i nåværende § 9-4 erstattet i hovedsak §§ 3 og 4 i lov om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen av 25. juni 1948 nr. 8 (kraftforsyningsloven).

I nåværende § 9-4 første ledd blir det spesielt nevnt at det kan besluttes at selskaper som blir pålagt sikringstiltak kan pålegges å gjøre dette for egen regning. Den alminnelige hovedregelen er i dag på de fleste samfunnsområder at offentlige pålegg skal gjennomføres for den berørte eiers regning og risiko. Departementet inntar likevel for klarhets skyld en bestemmelse i endringsfor-slaget som slår fast at beredskapstiltak skal gjennomføres for den berørtes regning og risiko.

Nåværende § 9-4 annet ledd fastslår at nye og endrede tiltak kan kreves satt i verk når det er nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg, og er i hovedsak en videreføring av kraftforsyningsloven § 3 siste ledd. For å sikre at pålegg kan gis uten hinder av forvaltningsrettslige regler som hindrer omgjøring til skade for den vedtaket gjelder, foreslås det å videreføre denne bestemmelsen som § 9-2 nytt femte ledd. Det vises til punkt 5.1.3 ovenfor.

Nåværende § 9-4 tredje ledd fastslår at pålegg om sikringstiltak ikke kan omfatte anskaffelse av våpen. Bestemmelsen foreslås opphevet. Det er i merknadene til § 9-2 presisert at vedtak om beredskapstiltak ikke kan omfatte anskaffelse av våpen, jf. punkt 5.1.3 ovenfor.

5.1.7 Nærmere om opphevelse av nåværende § 9-5

Nåværende § 9-5 første ledd er en særskilt bestemmelse om fordeling av utgifter og vederlag mellom eier og en eventuell driver av anlegg for iverksettelse av sikringstiltak etter pålegg i medhold av nåværende § 9-4. Siden det foreslås å oppheve nåværende § 9-4 første ledd, faller også behovet for en bestemmelse som tilsvarer nåværende § 9-5 første ledd bort.

Nåværende § 9-5 annet ledd tilsvarer i hovedsak § 5 annet ledd i den tidligere kraftforsyningsloven:

«Når et anlegg har særlig betydning for enkelte kraftavtakere og sikringsåtgjerder blir pålagt vesentlig av omsyn til dem, kan nemnda når den finner det rimelig, bestemme at utgiftene ved gjennomføring av pålegg helt eller delvis skal bæres av dem. Nemnda foretar i så fall også fordelingen.»

Sett i lys av denne tidligere bestemmelsen kan det synes som om begrepet «avtakere» i nåværende § 9-5 annet ledd tilsvarer store sluttbrukere av elektrisk energi eller varmeenergi. Et typisk eksempel var kraftintensiv industri som fikk elektrisk energi direkte levert fra en nærliggende kraftprodusent – såkalt direkteforsyning. Slik kraftmarkedet er organisert gir det i dag ingen mening å snakke om direkteforsyning. Produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi ble organisatorisk og funksjonelt atskilt ved energilovens ikrafttredelse 1. januar 1991. Nåværende § 9-5 annet ledd foreslås opphevet samtidig som det foreslås inntatt en egen bestemmelse i § 9-2 annet ledd annet punktum som gir hjemmel for å kunne gi pålegg om beredskapstiltak direkte til den som driver anlegg eller systemer, jf. punkt 5.1.3.

5.1.8 § 9-5 om meldeplikt og rett til adgang

Nåværende § 9-6 om meldeplikt foreslås i det vesentligste videreført. I § 9-5 første ledd foreslås at beredskapsmyndigheten gis hjemmel til i forskrift å fastsette krav om å melde igangsetting av

arbeid for å bygge eller endre anlegg eller systemer som nevnt i § 9-2 første ledd. Kravet til innhold i meldinger i henhold til nåværende § 9-6 er allerede regulert i beredskapsforskriften § 5-2.

Bestemmelsen i nåværende § 9-6 annet ledd foreslås videreført med unntak av det som omhandler tilgang til informasjon. Forslaget i § 9-4 første ledd om adgang til delegering av myndighet vil dekke det tidligere behovet for å kunne delegere myndighet til å innhente informasjon, jf. punkt 5.1.5 ovenfor. Plikten til å gi beredskapsmyndigheten nødvendig informasjon foreslås dekket av § 10-1 tredje ledd. Det foreslås å samle og endre bestemmelser om opplysningsplikten i § 10-1 tredje ledd slik at enhver plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter loven.

På bakgrunn av Forsvarsdepartementets høringsuttalelse foreslås det et nytt annet punktum i § 9-5 annet ledd. Bestemmelsen sikrer at politiet og militære myndigheter gis adgang til anlegg mv. i forbindelse med forberedelse til og gjennomføring av væpnet sikring.

5.1.9 § 9-6 om gebyr til dekning av utgifter

Bestemmelsen tilsvarende i det vesentligste nåværende § 9-7. Ordlyden er noe endret. Kompetansen er gitt til beredskapsmyndigheten i stedet for departementet.

Beredskapsmyndigheten kan kreve gebyr fra enheter i KBO til dekning av utgiftene ved beredskapsmyndighetens arbeid med kraftforsyningsberedskap.

Det presiseres at gebyr for beredskapsmyndighetens arbeid også kan omfatte arbeid som KBOs ledelsesledd har for oppfølging av konkrete oppgaver og pålegg. Dette gjelder ikke dekning av

utgifter som følger av de plikter som vedkommende enhet normalt er pålagt etter kapittel 9 og gjeldende forskrifter.

5.1.10 Nærmere om høringsforslagets forslag til ny bestemmelse om sikring av fortsatt levering ved konkurs hos konsesjonær

Forslaget som ble sendt på høring inneholdt et forslag til en ny lovbestemmelse om sikring av fortsatt levering ved driftsstans som følge av konkurs eller åpning av gjeldsforhandling etter konkursloven hos konsesjonær. Formålet med bestemmelsen var å sikre kundene fortsatt tilgang til elektrisk energi og fjernvarme hvor nettselskap med konsesjon etter energiloven § 3-2 eller selskap med konsesjon for fjernvarmeanlegg etter § 5-1 får betalingsproblemer slik at det åpnes gjeldsforhandling eller boet tas under konkursbehandling. Tilgang til elektrisk energi og oppvarming er et grunnleggende behov i dagens samfunn, både for alminnelige forbrukere, for offentlig sektor og for privat næringsliv. Departementet foreslo derfor at beredskapsmyndigheten kunne pålegge boet fortsatt drift av virksomheten i inntil 12 uker.

Inntrykket fra høringen er at en slik bestemmelse anses å være hensiktsmessig og tjener viktige samfunnsformål. Flere høringsinstanser har likevel stilt en rekke spørsmål om den konkrete utformingen og virkningen av forslaget som departementet ser grunn til å arbeide videre med. Det vil ikke bli fremmet forslag om en slik bestemmelse i denne omgang. Departementet vil ta med seg innspillene fra høringsrunden og utrede forslaget videre med sikte på å fremme et forslag for Stortinget i en egen proposisjon.

6 Endringer i andre lover

Departementet foreslår en rekke mindre endringer i andre lover for å rette feilhenvisninger og foreta enkelte presiseringer som følge av ny lov-

givning mv. Forslagene medfører ingen materielle endringer. Det vises til merknadene til de enkelte bestemmelsene i punkt 8.2.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

I henhold til nåværende § 9-4 i energiloven forutsettes det at sikringstiltak som pålegges gjennomført skal bekostes av vedkommende enhet i KBO. At forslaget viderefører dette kostnadsansvaret, medfører derfor ikke nye økonomiske konsekvenser. Lovforslaget reflekterer også i stor grad dagens praksis når det gjelder omfanget av tiltak som kan pålegges aktørene, og vil etter departementets vurdering ikke medføre nevneverdige økte økonomiske forpliktelser i denne forbindelse.

For konkurranseutsatte virksomheter er det en forutsetning at endringsforslaget gjennomføres slik at det ikke i vesentlig grad virker konkurransevidende. For monopolvirksomheter vil kostnadene ved å gjennomføre beredskapsbestemmelsene inngå i kostnadsgrunnlaget for selskapenes inntektsrammer. Hensynet til å unngå urimelige belastninger på enkelte aktører kan for øvrig ivaretas innenfor rammen av de nærmere dispensasjonshjemler som finnes i forskrifter til energiloven.

Utgangspunktet er at nettselskapene har leveringsplikt. I et overordnet perspektiv må kraftforsyningens kostnader med beredskapsarbeidet

sees i sammenheng med de store samfunnsmessige konsekvenser eventuelle langvarige og omfattende strømbrydd vil medføre, herunder blant annet fare for liv og helse, samfunnets sikkerhet, og øvrige faktorer som vanskelig lar seg kostnadsberegne.

Endringsforslaget skal gi et bedre lovmessig grunnlag for å videreutvikle beredskapsarbeidet ved ekstraordinære situasjoner i fredstid. Forslaget innebærer at man i tillegg til fysiske sikrings tiltak ved det enkelte kraftanlegg, vektlegger mer helhetlig beredskap med større vekt på for eksempel systemtenkning, analyser, kompetanse, krisehåndtering og gjenopprettingsevne. Siktemålet er at det samlede beredskapsnivået opprettholdes, men med bedre tilpassede virkemidler enn tidligere.

Endringsforslaget gjør det nødvendig med gjennomgang av bestemmelsene om beredskap i energilovforskriften og beredskapsforskriften. I tillegg fører endringen til at det foretas en gjennomgang av øvrig regelverk rundt KBO.

Utover dette vil ikke forslaget medføre vesentlige konsekvenser av økonomisk eller administrativ art.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene

8.1 Merknader til endringene i energiloven

Merknader til opphevelsen av § 8-2 første ledd annet punktum

Det foreslås å oppheve § 8-2 første ledd annet punktum. Bestemmelsen begrenser kravet til å legge frem energiattest ved salg av bygninger til kun å gjelde overdragelser ved frivillig salg. Endringen bringer energilovens bestemmelser om krav til energiattest ved salg av bygninger i overensstemmelse med ordlyden i artikkel 7 nr. 1 i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/91/EF av 16. desember 2002 om bygningers energiytelse. Artikkel 7 nr. 1 knytter forpliktelsen til å fremlegge energiattest generelt til salg av bygninger. Endringen medfører at det skal fremlegges energiattest i forkant av både frivillig salg og tvangssalg av bygninger. Kjøper vil også i disse tilfellene ha tilsvarende nytte av en energiattest som kjøper ved frivillig salg. Andre avledede ervervsmåter som overdragelse av eiendomsrett ved gave, bytte, arv eller odel er ikke omfattet av kravet i § 8-2 første ledd. Plikten til å fremskaffe energiattest ved salg av bygninger etter første ledd påhviler den reelle eieren av bygningen, eller den som handler på eiers vegne.

Merknader til § 9-1 (Kraftforsyningsens beredskapsorganisasjon)

Bestemmelsene i energiloven kapittel 9 gjelder for beredskap «i kraftforsyningen». Bestemmelsene i kapittel 9 gjelder som før alle former for produksjon av elektrisk energi, for eksempel gasskraft og vindkraft. Det er presisert i forslaget at bestemmelsene også skal gjelde for fjernvarme.

§ 9-1 er i hovedsak en videreføring av nåværende § 9-1 med visse endringer, jf. merknadene nedenfor og merknadene i punkt 5.1.2.

Første ledd første punktum angir hvilke enheter KBO skal bestå av. Dette erstatter nåværende første ledd annet punktum i § 9-1. Første ledd annet punktum gir beredskapsmyndigheten myndighet til å fastsette hvilke enheter som skal inngå i KBO ved forskrift eller enkeltvedtak.

Annet ledd pålegger alle enheter i KBO en selvstendig plikt til å innrette virksomheten på en slik måte og med slike ressurser som er nødvendig for å ivareta ansvar og oppgaver etter energiloven kapittel 9. Dette følger av ansvarsprinsippet.

Tredje ledd er i hovedsak en videreføring av første del av nåværende annet ledd.

Fjerde ledd erstatter nåværende § 9-1 tredje ledd. Bestemmelsen åpner for mer aktiv og operativ bruk av KBO i ekstraordinære situasjoner som ikke nødvendigvis medfører, eller som er følge av, skade på kraftforsyningsanlegg. Hva som kvalifiserer som en ekstraordinær situasjon vil bero på en skjønnsmessig vurdering i det enkelte tilfelle. Situasjoner hvor det kan være nødvendig å pålegge KBO-enheter oppgaver og plikter kan eksempelvis være ved kraftig uvær med påfølgende betydelige skader over større områder som truer kraftforsyningen, ved langvarige strømavbrudd, ved terror mot kraftforsynings personell eller ressurser, ved manipulering av kraftforsynings-systemet via urettmessig inntrengning eller overtakelse av driftskontrollsystemer mv.

Femte ledd innebærer visse endringer sammenlignet med nåværende første ledd første punktum. Det åpnes for en vurdering i det enkelte tilfelle av om situasjonen er så prekær og av et slikt omfang at det er behov for å underlegge kraftforsyningen KBO.

Merknader til § 9-2 (Beredskapstiltak)

Paragraf 9-2 er i hovedsak en videreføring av nåværende § 9-2 og § 9-3 med visse endringer, jf. merknadene nedenfor og under punkt 5.1.3.

Første ledd innebærer at de som eier eller driver anlegg og systemer som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme har en selvstendig plikt til å iverksette tiltak uavhengig av beredskapsmyndighetens kompetanse til å kunne vedta iverksettelse av beredskapstiltak etter § 9-2 annet ledd. Med system forstås eksempelvis driftskontrollsystemer og nødvendige hjelpesystemer for kraftforsyningen

Annet ledd første punktum gir beredskapsmyndigheten kompetanse til treffe vedtak om beredskapstiltak. Bestemmelsen angir nærmere i hvilke situasjoner det kan treffes slike vedtak. Beredskapsmyndighetens kompetanse etter bestemmelsen er generell og vil gjelde både under beredskap og i krig, samt ved øvrige ekstraordinære situasjoner i fredstid. Nærmere avgrensninger forutsettes foretatt i forskrifter.

Annet ledd annet punktum gir beredskapsmyndigheten hjemmel til å pålegge den som eier eller driver anlegg eller systemer som nevnt i § 9-2 første ledd beredskapstiltak.

Annet ledd tredje punktum angir at vedtak om beredskapstiltak kan treffes for alle eksisterende og planlagte anlegg eller systemer som nevnt i første ledd som er eller kan bli av vesentlig betydning for forsyning av elektrisk energi eller fjernvarme. Med «anlegg» siktes det her til mer enn det som omfattes av legaldefinisjonene av elektrisk anlegg og fjernvarmeanlegg i energiloven § 1-3.

Tredje ledd angir nærmere hva vedtak om beredskapstiltak kan omfatte. Oppstillingen er ikke uttømmende.

Fjerde ledd fastslår at beredskapstiltak skal gjennomføres for eiers eller drivers regning og risiko.

Femte ledd er med noen mindre endringer en videreføring av nåværende § 9-4 annet ledd. Bestemmelsen sikrer at pålegg kan gis uten hinder av forvaltningsrettslige regler om omgjøring til skade for den vedtaket gjelder. Det vises her også til merknadene i punkt 5.1.6.

Merknader til § 9-3 (Informasjonssikkerhet)

Bestemmelsen gir et klarere rettslig grunnlag for reglene om informasjonssikkerhet som i dag i det vesentligste er fastsatt i beredskapsforskriften. Det vises til merknadene i punkt 5.1.4.

Første ledd første punktum innebærer at alle enheter i KBO til enhver tid skal foreta en helhetlig vurdering av sikkerheten ved all behandling av informasjon om kraftforsyningen. Informasjon er i sikkerhetsloven definert som enhver form for opplysninger i materiell eller immateriell form. Tilsvarende forståelse av begrepet legges til grunn i dette lovforslaget.

Første ledd annet punktum innebærer at alle enheter i KBO har plikt til å kartlegge hvilken informasjon som er sensitiv, hvor den befinner seg og hvem som har tilgang til den.

Første ledd tredje punktum stiller krav til å etablere effektiv avskjerming og beskyttelse av sensi-

tiv informasjon. I dette ligger også krav til beskyttelse mot avlytting og manipulasjon fra uvedkommende og gjennomføring av tilgangskontroll slik at kun rettmessige brukere får tilgang.

Som sensitiv informasjon regnes spesifikke og inngående opplysninger om kraftsystemet, herunder det enkelte anlegg, som kan være egnet til å skade anlegg eller påvirke funksjoner som har betydning for kraftforsyningen. Slik informasjon er underlagt taushetsplikten i annet ledd. For KBO-enheter som er omfattet av offentleglova innebærer dette at slik informasjon er unntatt fra innsyn i medhold av offentleglova § 13.

KBO-enhetenes plikter etter første ledd er nødvendige for enhetenes oppfyllelse av taushetsplikten etter annet ledd.

Annet ledd er en taushetspliktregel. Enhver plikter å hindre at andre enn rettmessige brukere får adgang eller kjennskap til sensitiv informasjon om kraftforsyningen. Bestemmelsen er ikke begrenset til KBO-enheter, men påligger enhver. Med enhver menes alle som kommer i kontakt med sensitiv informasjon om kraftforsyningen, for eksempel netteiere, kontraktører og tilsynsmyndigheter. Rettmessige brukere vil primært være selskapets egne ansatte, innleide leverandører og myndigheter med tilsynsansvar på området.

Tredje ledd gir departementet myndighet til å fastsette nærmere forskrifter om informasjonssikkerhet i kraftforsyningen og taushetsplikten.

Merknader til § 9-4 (Delegering mv.)

Første ledd gir beredskapsmyndigheten kompetanse til å delegere myndigheten til å fatte vedtak til KBO. Beslutningsmyndigheten vil i stor grad være knyttet til gjennomføringen av operasjonelle og faktiske disposisjoner i tilknytning til kraftsystemet. Det mest aktuelle vil være at myndighet delegeres til KBO eller nærmere bestemte ledd innenfor organisasjonen, herunder til Statnett som systemansvarlig. Bestemmelsen åpner også for at de enkelte ledelsesledd som får delegert myndighet fra beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet videre til øvrige enheter innen KBO i spesielle tilfeller. Dette kan for eksempel være aktuelt i tilfeller hvor KBO-enheten selv har de beste forutsetningene for å avgjøre hvilke tiltak som må gjennomføres. De som delegeres vedtaksmyndighet etter denne bestemmelsen vil også ha myndighet etter § 10-1 tredje ledd til å innhente informasjon som er nødvendig for å utøve vedtaksmyndigheten, jf. merknadene til punkt 5.1.5 og 5.1.8.

Annet ledd fastslår at forvaltningsloven kapittel II om ugildhet ikke gjelder for saker som behandles av KBO. Dette innebærer ikke fritak fra de alminnelige ulovfestede forvaltningsrettslige reglene om myndighetsmisbruk, jf. også merknadene foran i punkt 5.1.5.

Merknader til § 9-5 (Meldeplikt og rett til adgang)

Paragraf 9-5 viderefører i det vesentligste nåværende § 9-6 med visse endringer som fremgår her og av merknadene i punkt 5.1.8.

Første ledd gir beredskapsmyndigheten hjemmel til i forskrift å fastsette krav om å melde igangsetting av arbeid for å bygge eller endre anlegg eller systemer som nevnt i § 9-2 nytt første ledd.

Annet ledd fastslår at alle som omfattes av kapittel 9 plikter å gi beredskapsmyndigheten adgang til grunn, bygg, anlegg og lignende mot gyldig legitimasjon. Opplysningsplikten som er nedfelt i nåværende § 9-6 annet ledd videreføres ikke i bestemmelsen, men vil dekkes av § 10-1 tredje ledd slik bestemmelsen foreslås endret, jf. merknadene til § 10-1 og punkt 5.1.8. Paragraf 9-4 første ledd vil dekke det tidligere behovet for å kunne delegere myndighet til å innhente informasjon, jf. merknadene til § 9-4 første ledd og punkt 5.1.5 ovenfor. Annet ledd annet punktum sikrer politiet og militære myndigheter adgangsrett i forbindelse med væpnet sikring.

Merknader til § 9-6 (Gebyr til dekning av utgifter)

Paragraf 9-6 tilsvarende i det vesentligste nåværende § 9-7. Gebyr for beredskapsmyndighetens arbeid kan også omfatte arbeid som KBOs ledelsesledd har for oppfølging av konkrete oppgaver og pålegg. Dette gjelder ikke dekning av utgifter som følger av de plikter som vedkommende enhet normalt er pålagt etter kapittel 9 og gjeldende forskrifter. Det vises til merknadene i punkt 5.1.9.

Merknader til endringen i § 10-1 tredje ledd første punktum

Det foreslås en endring i nåværende § 10-1 tredje ledd første punktum slik at opplysningsplikten omfatter «de opplysninger» som er nødvendige for departementets utøvelse av myndighet etter energiloven. Det vises til merknadene ovenfor til §§ 9-4 første ledd og 9-5 annet ledd, samt merknadene i punkt 5.1.5 og 5.1.8. Videre presiseres det i bestemmelsen at plikten til å gi informasjon gjelder uten hinder av tasushetsplikt (lovfestet eller avtalebasert), jf. forvaltningsloven § 13 f annet ledd.

8.2 Merknader til endringene i andre lover

Merknader til endringer i lov om erverv av vannfall m.v.

Departementet foreslår en mindre språklig korrigering av lovens tittel for å rette opp en inkurie som følge av at lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) endret industrikonsesjonslovens tittel.

Det foreslås videre å korrigere en feil henvisning i § 36 syvende ledd. Etter at § 1 fikk en ny formålsbestemmelse i nytt første ledd ved lov 26. september 2008 nr. 78 skal riktig henvisning være til § 1 annet ledd.

Merknader til endringer i vassdragsreguleringsloven

Vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 annet ledd annet punktum henviser i dag til «industrikonsesjonsloven § 2 første ledd». Siden denne korttittelen ble opphevet ved lov 19. juni 2009 nr. 101, foreslås bestemmelsen endret slik at den henviser til lov om erverv av vannfall mv.

Merknader til endringer i vannressursloven

Det foreslås en rekke mindre endringer i vannressursloven for å rette feil henvisninger til andre lover.

Vannressursloven § 12 om gjenoppbygging av vassdragets løp fastslår i dag i siste ledd at «[o]m beverdammer gjelder reglene i lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet». Riktig henvisning er nå naturmangfoldloven § 18, og bestemmelsen foreslås justert i tråd med dette.

Vannressursloven § 19 annet ledd tredje punktum henviser nå til lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. § 2 fjerde ledd nr. 13, jf. § 5 tredje ledd nr. 2. Det foreslås å oppdatere henvisningen slik at det vises til lov om erverv av vannfall mv. Korrekt henvisning er for øvrig til § 2 tredje ledd nr. 13. Henvisningen til § 5 tredje ledd nr. 2 utelates, siden tidligere § 5 om bruksrettskonsesjon ble opphevet ved lov 26. september 2008 nr. 78.

I vannressursloven § 20 om samordning av tilatelser henviser første ledd bokstav a til lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefiske og innlandsfisk m.v. § 7 annet eller tredje ledd eller § 10. Henvisningen til § 7 annet eller tredje ledd skulle ha vært endret i forbindelse med innføringen av naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven opphevet § 7 annet ledd, og tidligere tredje og fjerde ledd ble § 7 nytt

annet og tredje ledd. Riktig henvisning er nå kun til § 7 annet ledd.

I vannressursloven § 20 første ledd bokstav c henvises det til lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern. Naturvernloven av 1970 ble opphevet ved vedtagelsen av naturmangfoldloven. Riktig henvisning er nå naturmangfoldloven, og bestemmelsen foreslås justert i tråd med dette.

Vannressursloven § 20 første ledd bokstav d bruker fortsatt begrepet «bebyggelsesplan». Bestemmelsen skulle ha vært endret ved vedtagelsen av ny plandel til plan- og bygningsloven, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71, siden bebyggelsesplan da utgikk som planform. Bestemmelsen foreslås justert i tråd med dette, slik at det kun henvises til reguleringsplan etter plan- og bygningsloven.

I vannressursloven § 24 annet ledd om offentliggjøring av søknader og om innsigelse fastslås at konsesjonssøknader skal kunngjøres for søkerens regning etter reglene i plan- og bygningsloven § 27-1 nr. 2. Vannressursloven § 29 om behandlingen av omgjøringssaker viser i annet ledd første punktum også til den samme bestemmelsen. Henvisningene til plan- og bygningsloven i de to bestemmelsene skulle ha vært endret i forbindelse med ny plandel til plan- og bygningsloven, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71. Riktig henvisning er nå til plan- og bygningsloven § 12-10. Det presiseres at det kun er reglene om kunngjøring i § 12-10 som kommer til anvendelse. Bestemmelsene i § 12-10 om konsekvensutredning av reguleringsplaner mv. gjelder ikke for konsesjonssøknader etter vannressursloven, siden disse skal følge reglene fastsatt i eller i medhold av plan- og bygningsloven kapittel 14 om konsekvensutredninger for tiltak

og planer etter annet lovverk. Paragraf 12-10 fjerde ledd om private reguleringsforslag omfattes ikke. Det foreslås at bestemmelsen henviser til plan- og bygningsloven § 5-2 som inneholder de generelle kravene til høring og offentlig ettersyn.

Merknader til endringer i lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv.

Det foreslås en presisering av konsesjonsloven § 2 annet ledd nr. 1 som regulerer unntak fra denne loven for erverv som er konsesjonspliktige etter lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. kapittel I. Som følge av lov 26. september 2008 nr. 78 inneholder lov om erverv av vannfall mv. kapittel I ikke bare bestemmelser om konsesjonsplikt, men også bestemmelser som krever andre former for vedtak, jf. eksempelvis loven §§ 4 og 5. Ordlyden i konsesjonsloven § 1 annet ledd nr. 1 må for så vidt etter departementets vurdering på bakgrunn av sitt formål uansett tolkes slik at også erverv som krever vedtak, samtykke eller godkjenning sidestilles med konsesjonspliktige erverv. Departementet vil likevel for ordens skyld foreslå at dette fremgår uttrykkelig av loven.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i energiloven og i enkelte andre lover.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i energiloven og i enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i energiloven og i enkelte andre lover

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endringer:

§ 8-2 første ledd annet punktum oppheves.

§ 9-1 skal lyde:

§ 9-1 (Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon)

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) består av de enheter som eier eller driver anlegg eller annet som har vesentlig betydning for drift eller gjenoppbygging av eller sikkerhet i produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme. Beredskapsmyndigheten kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette hvilke enheter som skal inngå i KBO.

Alle enheter i KBO skal sørge for at virksomheten er innrettet på en slik måte og med slike ressurser som er nødvendig for å ivareta ansvar og oppgaver etter dette kapittel.

Beredskapsmyndigheten skal samordne beredskapsarbeide og utpeke den samlede ledelse i KBO.

I ekstraordinære situasjoner som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme, kan KBO pålegges oppgaver og plikter. Det samme gjelder i ekstraordinære situasjoner hvor skade eller hindring som nevnt i første punktum har oppstått.

Beredskapsmyndigheten kan under beredskap og i krig underlegge kraftforsyningen KBO. Kraftforsyningen plikter å følge de pålegg som gis og gjennomføre de tiltak som kreves.

§ 9-2 skal lyde:

§ 9-2 (Beredskapstiltak)

Den som helt eller delvis eier eller driver anlegg eller system som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, overføring, omsetning eller fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme, plikter å sørge for effektiv sikring og beredskap og iverksette tiltak for å forebygge, håndtere og begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde eller femte ledd og for å gjenopprette normal situasjon.

Beredskapsmyndigheten kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om beredskapstiltak for å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde eller femte ledd eller for å gjenopprette normal situasjon. Beredskapstiltak kan pålegges den som eier eller driver anlegg eller systemer som nevnt i første ledd. Beredskapstiltak kan gjelde for eksisterende og planlagte anlegg eller systemer som nevnt i første ledd.

Vedtak om beredskapstiltak kan blant annet omfatte krav til organisering, planlegging, forebygging, sikkerhets- eller sikringstiltak, utførelse, gjennomføring, gjenoppbyggingsevne, ledelse eller drift. Beredskapsmyndigheten kan treffe vedtak om at drift i ekstraordinære situasjoner og gjennomføring av tiltak etter dette kapittel, skal kunne skje fra norsk territorium.

Den som pålegges beredskapstiltak plikter å gjennomføre tiltaket for egen regning og risiko.

Når det anses nødvendig kan beredskapsmyndigheten uten hensyn til tidligere pålegg treffe vedtak om at nye eller endrede beredskapstiltak skal settes i verk.

§ 9-3 skal lyde:

§ 9-3 (Informasjonssikkerhet)

Alle enheter i KBO skal vurdere sikkerheten ved all behandling av informasjon om kraftforsyningen. Enhetene skal kartlegge hvilken informasjon som er sensitiv, hvor den befinner seg og hvem som har tilgang til den. Det skal etableres effektiv avskjerming og beskyttelse av sensitiv informasjon.

Enhver plikter å hindre at andre enn rettmessige brukere får adgang eller kjennskap til sensitiv informasjon om kraftforsyningen.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om informasjonssikkerhet i kraftforsyningen og om taushetsplikten.

§ 9-4 skal lyde:

§ 9-4 (Delegering mv.)

Beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet til å treffe vedtak i forbindelse med beredskap til KBO eller enheter som inngår i KBO.

Forvaltningsloven kapittel II om ugildhet gjelder ikke for saker som behandles av KBO. Saker skal

uansett forberedes og avgjøres etter en forsvarlig, saklig og nøytral saksbehandling.

§ 9-5 skal lyde:

§ 9-5 (*Meldeplikt og rett til adgang*)

Beredskapsmyndigheten kan i forskrift fastsette krav om å melde igangsetting av arbeid for å bygge eller endre anlegg eller systemer som nevnt i § 9-2 første ledd.

Alle som omfattes av dette kapittel, plikter å gi beredskapsmyndigheten adgang til grunn, bygg, anlegg og lignende mot gyldig legitimasjon. Det samme gjelder adgang for politiet og militære myndigheter når dette har sammenheng med forberedelse til og gjennomføring av væpnet sikring.

§ 9-6 skal lyde:

§ 9-6 (*Gebyr til dekning av utgifter*)

Beredskapsmyndigheten kan kreve gebyr fra enheter i KBO til dekning av utgiftene ved beredskapsmyndighetens arbeid med kraftforsyningsberedskap. Utgiftene utlignes på eiere og brukere av de anlegg dette kapittel omfatter.

§ 10-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Enhver plikter *uten hinder av taushetsplikt* å gi departementet de *opplysninger* som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne lov.

II

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall m.v. gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

«Lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv.»

§ 36 syvende ledd skal lyde:

Gjelder det erverv av aksjer eller parter i selskap som innehar eiendomsrett til vannfall av en slik størrelse som nevnt i § 1 annet ledd, uten at det for disse er fastsatt vederlagsfri overgang til staten, kan det betinges at aksjene eller partene skal tilfalle staten uten vederlag etter utløpet av en i konsesjonen fastsatt frist som ikke må overstige 60 år.

III

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer gjøres følgende endringer:

§ 10 nr. 3 annet ledd annet punktum skal lyde:

Søknad om omgjøring av tidligere fastsatte vil-

kår om tidsbegrensning og hjemfall skal innvilges så fremt reguleringsanleggets eier oppfyller vilkårene i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. § 2 første ledd.

IV

I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann gjøres følgende endringer:

§ 12 siste ledd skal lyde:

Om beverdammer gjelder reglene *naturmangfoldloven § 18*.

§ 19 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Hvis det for et elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh ikke er gitt konsesjon etter lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv., fastsettes konsesjonsavgifter etter reglene i dennes § 2 tredje ledd nr. 13.

§ 20 første ledd bokstav a skal lyde:

a) må ha tillatelse etter lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 7 annet ledd eller § 10;

§ 20 første ledd bokstav c skal lyde:

c) må ha dispensasjon fra vernevedtak etter *naturmangfoldloven* eller utføres som skjøtselstiltak etter *naturmangfoldloven*;

§ 20 første ledd bokstav d skal lyde:

d) Er tillatt i *reguleringsplan* etter plan- og bygningsloven; eller

§ 24 annet ledd første punktum skal lyde:

Søknaden skal kunngjøres for søkerens regning etter reglene i plan- og bygningsloven § 12-10 første ledd første og annet punktum, annet og tredje ledd, jf. § 5-2.

§ 29 annet ledd første punktum skal lyde:

Endringer i et manøvreringsreglement som gir adgang til å variere vannstanden eller vannføringen, skal sendes på høring etter forvaltningslovens regler om forskrifter og kunngjøres etter reglene i plan- og bygningsloven § 12-10 første ledd første og annet punktum, annet og tredje ledd, jf. § 5-2.

V

I lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. gjøres følgende endringer:

§ 2 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. som er konsesjonspliktige *eller som krever vedtak* etter lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall *mv.* kapittel I,

VI

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
